

**Справа «Мак-Гінлі та Іган проти Сполученого
Королівства»
(McGinley and Egan v. the United Kingdom)
21825/93, 23414/94**

У рішенні, ухваленому 9 червня 1998 року у справі *«Мак-Гінлі та Іган проти Сполученого Королівства»*, Суд постановив, що:

- не було порушено ч. 1 ст. 6 Конвенції;
- не було порушено ст. 8 Конвенції;
- не було необхідності керуватися запереченнями щодо ч. 1 ст. 6 і ст. 8 або застосовувати до справи ст. 13 Конвенції.

Обставини справи

Заявники, Кеннет Мак-Гінлі та Едвард Іган, обидва громадяни Великобританії, народилися відповідно 1938 року і 1939 року. Мак-Гінлі живе в м. Пейслі, а Іган – ум. Глазго, Шотландія. Між листопадом 1957 року і вереснем 1958 року Великобританія провела випробовування ядерної зброї на острові Крісмас, що в Тихому океані. В цей період Мак-Гінлі служив в армії на цьому острові, а Іган служив у ВМС і був на кораблі поблизу острова. Під час цих випробувань військовому персоналу було наказано вишиковуватися на відкритому місці спиною до вибухів із закритими очима впродовж 20 секунд після вибуху. Заявники стверджували, що метою цієї процедури було піддати військовослужбовців радіації в експериментальних цілях. Уряд відхиляє ці звинувачення та стверджує, що персонал був значно віддалений від епіцентру вибуху, а це виключає радіаційне опромінення будь-якого ступеня шкідливості, і метою процедури шикуння була гарантія того, що вони уникнуть фізичних ушкоджень, у т. ч. пошкодження очей, спричинених вибуховою хвилею. Не існує записів про ступінь радіаційного опромінення таких, як заявник, військовослужбовців. Заявники мали проблеми зі здоров'ям, причиною яких вони вважали піддання їх впливу іонізуючої радіації. Обидва подали заяви на отримання військових пенсій. Ці заяви були відхилені Відділом соціального забезпечення (ВСЗ) на підставі подання Міністерства оборони (МО) про те, що ніхто із заявників не служив у зонах, в яких вони могли б бути піддані впливу небезпечного рівня радіації. Хоча кожен із заявників стверджував, що проблеми зі здоров'ям з'явилися у них відразу ж після випробовувань. Тоді вони й почали лікування, однак жодні медичні записи стосовно цього відшукати неможливо, їхні подальші заяви Пенсійний апеляційний трибунал (ПАТ) також відхилив. Документи, що містять у собі записи про радіаційний рівень того часу в межах острову Крісмас, підтверджують аналізи, результати яких зберігаються у Відомстві з розробки атомної зброї, що в Альдермастоні, Англія. Хоча ці документи не призначені для вивчення громадськістю, вони не є секретними і, відповідно до тверджень Уряду, можуть бути використані в разі потреби з метою розгляду їх у ПАТ.

Зміст рішення Суду

Заявники наполягали, що їхнє право на неупереджений розгляд справи було порушено ПАТом; за ст. 8 Конвенції було порушено їхнє право на повагу до особистого та сімейного життя шляхом приховування державою документів, які б допомогли їм встановити зв'язок між їхніми проблемами зі здоров'ям і радіаційним опроміненням. Вони також стверджували, що були позбавлені ефективного судового захисту, а це є порушенням ст. 13 Конвенції. Суд встановив, що не має повноважень розглядати додаткові клопотання заявників, які стосуються недостатнього дослідження ступеня їхнього особистого зараження радіаційним впливом, оскільки ці документи подавалися до Комісії та в будь-якому випадку стосуються подій, які сталися перед визнанням Великобританією компетенції органів Страсбургу 1966 року.

Уряд вказав, що заяви щодо ч. 1 ст. 6 і ст. 8 Конвенції повинні бути визнані

неприйнятними через невикористання всіх внутрішньодержавних засобів судового захисту, оскільки ніхто з заявників не робив спроби використати процедуру згідно зі ст. 6 Правил пенсійних апеляційних трибуналів (Шотландія) від 1981 року, яка надала б їм змогу вимагати від президента ПАТ видати їм будь-який документ, котрий стосується цієї справи.

Суд відзначив, що оскільки ці заперечення тісно пов'язані зі змістом скарг заявників, то вони повинні бути долучені до справи.

Суд встановив, що уряд-відповідач без причин або заборонив доступ, або неправомірно заперечив саме існування документів, які б допомогли заявникам довести перед ПАТ те, що вони були піддані радіаційному опроміненню, а це порушило їхнє право на справедливий розгляд справи (згідно з ч. 1 ст. 6). Суд не мав змоги довести існування таких медичних записів. Більше того, він встановив, що заявники могли бути допущені до будь-яких документів (згідно зі ст. 6 Правил ПАТ). За даних обставин, оскільки заявники не вимагали перегляду відповідних документів, не можна сказати, що їх було позбавлено права на справедливий розгляд справи ПАТом. Тобто порушення ч. 1 ст. 6 Конвенції допущено не було.

Оскільки кожен із заявників проходив службу поблизу острова Крісмас під час ядерних випробувань за відсутності будь-яких обстежень стану їхнього здоров'я на той період, є сумніви, чи були вони піддані радіаційному опроміненню. Суд встановив, що питання доступу до відповідних документів, які б підтвердили стан їхнього здоров'я або дозволили їм визначити ступінь небезпеки, якій вони були піддані, тісно пов'язане з їхнім особистим і сімейним життям (ст.8 Конвенції).

Суд зазначив, що оскільки уряд займається ризикованою діяльністю (якою є, власне, предмет даної справи), котра може мати прихований шкідливий вплив на здоров'я залучених до неї осіб, ст. 8 Конвенції вимагає ефективної та доступної процедури, яка б допомогла зазначеним особам в отриманні всієї інформації, що стосується їхньої справи. Суд зробив висновок, що ст. 6 вищезазначених Правил, яка надає змогу заявникам знайти всі необхідні відомості, є достатньою для виконання державою своїх обов'язків. Даючи такий висновок, Суд не керувався запереченнями уряду.

Через висновок, зроблений щодо ч. 1 ст. 6 Конвенції, Суд не визнав за необхідне окремо розглядати заяву щодо порушення ст. 13 Конвенції.

Реферативний переклад з англійської мови та опрацювання рішення здійснено у Львівській лабораторії прав людини і громадянина НДІ державного будівництва та місцевого самоврядування АПрН України О. О. Бекетовим, Р. М. Москалем, Н. П. Ничай, М. Ю. Пришляк, Т. І. Пашуком, М. Б. Рісним, А.-М. Я. Хом'як.